

România pe înțelesul tuturor

Spre a treia Republică (4)

de Liviu Antonesei

Opțiunea pentru un tip pur de guvernare – indiferent că e vorba despre o republică prezidențială ori de una parlamentară – nu garantează, ea singură, o eficiență sporită a sistemului politic ca atare. Este o condiție necesară, nu însă și suficientă. Mai este necesar și un Parlament mai performant decât cel născut din entuziasmul redescoperirii pluralismului politic și din mințile prea puțin limpezi ale „Părinților” – repet, vitregi! – ai Constituției din 1991, revizuită sumar în 2003. Parlamentul actual este ineficient, greoi, autoreproductiv și autocentrat și asta dintr-o mulțime de motive, reproșabile mai întâi cadrului constituțional și, abia în al doilea rând, calității precare a aleșilor înșiși. Uitându-te la aleșii noștri, te apucă râsul sau plînsul, după caz. Uneori, ți se par oribili, alteori doar rizibili, iar când vreunul pare normal, te întrebi dacă nu are vreun secret, vreun viciu ascuns. Ei, bine, pentru toate aceste hidoșenii sau haiosenii, ei sînt cel mai puțin vinovați, pentru că au ajuns acolo în virtutea unui sistem politic el însuși aberant, iar dacă unii dintre ei erau „normali” la sosire, i-a modelat sistemul după chipul și asemănarea sa. Lucrul acesta a devenit foarte vizibil, mai ales, după alegerile din 2000, când cu așa-zisa „întinerire” a Parlamentului, când pe val au sosit alde Ponta și Daciana Sârbu, Cosmin Gușă și Boureanu, Raluca Turcan și Corălățeanu, Udrea, Sereș, Ștefănescu etc. Vi se par mai „pozitivi” decât „seniorii”? Mie nu, deși, poate, la plecare vor fi fost cumva altfel! Nu de tot altfel, pentru că sistemul e, cum spuneam, autoreproductiv. Lipsesc, totuși, personalități accentuate precum Oana Zăvoranu sau Laura Andrișan? Nici o problemă vor veni prin votul uninominal, dacă introducerea acestuia nu este precedată de reforma sistemului politic, începînd cu fundamentele sale constituționale! A purcede la reforma acestuia începînd cu sistemul electoral echivalează cu a începe construcția unei case cu acoperișul. Ar putea cineva locui într-o asemenea construcție? Eu nu! Că sistemul e infailibil în autoreproducere, eliminînd „corpurile străine” fără să clipescă, e evident din constatarea scăderii constante a calității parlamentarilor de la CPUN – de care rîdeam! – pînă la actuala sa alcătuire antropologică, ca să zic așa! Deci, ce fel de Parlament? Altfel decât cel de acum, fără îndoială, de aceea se impune diagnosticarea precisă a acestuia, a structurii, dimensiunilor și disfuncțiilor sale.

Plecînd de la dimensiunile sale cantitative, constatăm că este un Parlament hipertrofiat, de-a dreptul obez, unul din cele mai populate, în cifre absolute, din lume, iar raportat la populația țării, probabil chiar cel mai supradimensionat. Dacă vom compara, de pildă, dimensiunile Senatului nostru cu cele ale Senatului SUA, ne apucă disperarea. Celor puțin peste o sută de senatori americani, cîte doi pentru fiecare stat și Washington DC, le opunem bravi cei circa 200 de senatori români! Statele Unite au trecut de 300 de milioane de locuitori, noi coborîm încet dar constant de la cele 23 atinse în ultimii ani ai ceaușismului. Dar ce contează? Le dovedim americanilor că la ceva tot sîntem înaintea lor! De altfel, pe ansamblu, celor 535 de kongresmeni americani, noi le scoatem în față 469! Dar nu e nevoie să trecem Oceanul ca să ne dăm seama că sîntem foarte risipitori, că ne batem joc de banii noștri și de noi înșine – Polonia, cu o populație cu peste 10 milioane mai mare decât a noastră, are mai puțini senatori, precum și mai puțin membri ai Seimului, camera inferioară. Franța, Anglia și Germania, cu populațiile lor de cîteva ori mai mari decât a noastră, chiar dacă în cifre absolute au un număr al aleșilor comparabil cu al nostru, e clar că proporțional sînt mult mai economi. Interesant este și faptul că, deși așa numeroase, Camerele noastre, separate sau reunite, după caz, adesea nu reușesc să-și țină ședințele, pentru că nu fac cvorumul! Nimic illogic aici, teoria grupurilor dovedește inflexibil – cu cît un grup este mai mare sau o organizație este mai numeroasă, cu atît obiceiurile proaste se răspîndesc

mai abitir. Este limpede, prin urmare, că dacă dorim un Parlament mai eficient, trebuie să optăm pentru unul mai puțin, cât mai puțin numeros. Din păcate, dintre proiectele publice, cel mai îndrăzneț, al Pro Democrația, agreat și de câteva partide, între care PNL și PD, nu și de președinte, care îl preferă pe al PSD, propune o reducere de doar 20,,! Cred că ne putem gândi la creșterea eficienței începînd cu una de cel puțin 40,,,, poate chiar la jumătate.

Dar caracterul supraponderal e doar o dimensiune a „răului parlamentar” de la noi, a ineficienței instituției legiuitoare, nici măcar cel mare, întrucît este depășit dimensiunile sale calitative. În „înțelepciunea” lor, constituanții nu au optat nici pentru monocameralism, nici pentru un bicameralism autentic, astfel încît a ieșit un fel de struțo-cămilă, un Parlament în fond monocameral, dar cu două camere, că doar n-o să cazezi bunătățile de aleși ai poporului într-o garsonieră! În toate sistemele bicamerale, de la cel american ori englez ori la cel din Polonia aproape vecină și prietenă, cele două Camere au atribuții constituționale diferite, activitățile comune fiind sub extrem de reduse. La noi, toate legile trec prin ambele Camere, procesul legislativ dubîndu-se, cînd nu se triplează, dacă se ajunge la procesul de mediere. Cu un ochi la Marea Adunare Națională, care vota en gros legile făcute de PCR, și cu celălalt la tradiția bicamerală antebelică, constituanții au optat pentru bicameralism, dar l-au lăsat în mijlocul drumului! La mijlocul drumului a rămas și la revizuirea din 2003, cînd s-a introdus conceptul „camerei decizionale”, întrucît n-a evitat consumul inutil de timp. În toate legislaturile de după adoptarea Constituției, parlamentarii s-au plîns și se plîng de abuzul – real, de altfel! – de ordonanțe și ordonanțe de urgență ale guvernelor. Pe bună dreptate, pentru că nu e procedura cea mai democratică posibil de guvernare, dar ce-ar fi putut face guvernul, oricare ar fi fost, dacă dorea totuși să guverneze? Să aștepte trecera legilor prin cele două Camere și prin ședința de mediere? Păi, o mulțime de legi asumate astfel erau urgențe absolute, ce țineau de reformă, aderare etc. Ce e de făcut? Un singur lucru și în această privință, o opțiune clară – fie pentru un Parlament monocameral, soluție ce mi se pare preferabilă, fie unul într-adevăr bicameral. I-aș ruga pe viitorii constituanți, înainte de a pucea la lucru, să arunce un ochi pe sistemul american, englez sau oricare vor ei și să vadă cîte paralelisme, cîte dublări inutile există între Senat și Camera Reprezentanților, între Camera Lorzilor – cu precizarea că membrii acesteia nu sînt aleși, ci ereditari sau numiți – și Camera Comunelor ori între Senatul și Seimul poloneze. Și abia după aceea să facă propunerile!